

Ochrana před diskriminací: vyhrazené parkování

Antidiskriminační zákon¹ (dále jen „zákon“) zakazuje jednání, případně opomenutí, kdy se v přístupu k veřejně nabízeným službám zachází se zdravotně postiženou osobou, pro její zdravotní postižení, méně příznivě, než by se zacházelo s osobou bez tohoto zdravotního postižení ve srovnatelné situaci. Častými případy, kdy se veřejný ochránce práv (dále jen „ochránce“) setkává s diskriminací na základě zdravotního postižení, je neumožnění vyhrazeného parkování v blízkosti bydliště.

Smyslem vyhrazeného parkování je umožnit osobě se zdravotním postižením zaparkovat co nejbližší svému bydlišti. Není přitom relevantní, že osoba nedojíždí denně k lékaři, nebo že nedojíždí do zaměstnání.² Skutečným účelem vyhrazeného parkování je, aby tato osoba nemusela překonávat velké vzdálenosti a jiné překážky, které by jí cestu domů ztěžovaly, či přímo znemožňovaly.

Diskriminace se může dopustit vlastník pozemní komunikace, který nesouhlasí se zřízením vyhrazeného parkování. Zákon v § 3 odst. 2 stanoví nepřímou diskriminaci z důvodu zdravotního postižení. Diskriminace se dopustí ten, *kdo odmítne nebo opomene přijmout přiměřená opatření, aby mohla osoba se zdravotním postižením využít služeb určených veřejnosti, ledaže by takové opatření představovalo nepřiměřené zatížení. Ochránce konstatoval, že poskytování parkovacích míst představuje službu určenou veřejnosti, a proto je vlastník komunikace povinen přijmout přiměřená opatření, aby osoba se zdravotním postižením mohla této službě využít*, pokud toto opatření nepředstavuje pro vlastníka nepřiměřené zatížení. Pakliže veřejnoprávní korporace (typicky obec) rozhoduje o nakládání s veřejným majetkem (komunikace), měla by, nebrání-li tomu překážka komplikující výkon vlastnických práv, souhlasit se zřízením vyhrazeného parkování vždy. V případě, že by zřízení vyhrazeného parkoviště představovalo nepřiměřené zatížení vlastníka komunikace (finanční náklady, nedostatek parkovacích míst) a pokud by osobě se zdravotním postižením nepřineslo reálný užitek (např. pokud by i bez tohoto parkoviště bez problémů dosáhl svého bydliště), nemusí být vyhrazené parkoviště realizováno. Pokud z vyhrazeného parkoviště osoba se zdravotním postižením reálný užitek má, může být vyhrazené parkoviště odmítnuto pouze tehdy, je-li jí poskytnuta adekvátní alternativa. Ochránce v šetřené stížnosti manželů K. z roku 2013 narazil na situaci, kdy obec, jakožto vlastník pozemní komunikace, vydala pravidla, dle kterých nebude vyhrazené parkoviště

¹ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů

² Průběžná zpráva o šetření ze dne 24. 10. 2011 ve věci paní A. B., dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Kauzy/sluzby/_22-2011-DIS-JSK-11.EL_Vyhrazene_parkovani_pro_osobu_se_zdravotnim_postizenim.pdf

zřízeno tomu, kdo disponuje vlastní garáží. Z provedeného šetření vyplynulo, že realizaci vyhrazeného parkoviště nestála v cestě žádná objektivní překážka a dále, že manželé K. nemohli garáž fakticky využívat (prudký vjezd, málo místa...) a byli tak při parkování odkázáni na využití vyhrazeného parkoviště. Ochránce konstatoval, že se vlastník komunikace dopustil nepřímé diskriminace, neboť opomněl přijmout přiměřená opatření, aby osoba se zdravotním postižením mohla využít služeb určených veřejnosti ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 zákona.

Ochránce konstatoval nepřímou diskriminaci rovněž v případě paní H. z roku 2011, kdy vlastník komunikace odmítal vyslovit souhlas s realizací vyhrazeného parkování, neboť stěžovatelka nesplňovala podmínku, že je vlastníkem osobního automobilu a má řidičské oprávnění. Shodně jako v předchozím případě nebránila zřízení vyhrazeného parkoviště žádná objektivní překážka, a proto byl vlastník povinen parkování umožnit. Neučinil-li tak, navíc s odkazem na pravidla, jež sama o sobě vedou k absurdním důsledkům³ a nezohledňují individuální situaci osob se zdravotním postižením, dopustil se rovněž diskriminace na základě zdravotního postižení.

Třebaže se diskriminace dopouští zejména vlastníci pozemních komunikací, setkal se ochránce rovněž s případem, kdy se diskriminace dopustil silniční správní úřad při povolování vyhrazeného parkoviště.⁴

Podle zákona o silničním provozu⁵ má každý, kdo disponuje parkovacím průkazem osoby se zdravotním postižením⁶, právo žádat o vyhrazené parkování. Silniční úřad má poté všem těmto žádostem vyhovět a není oprávněn přezkoumávat a hodnotit druh a závažnost zdravotního postižení. Pokud však realizaci vyhrazeného parkování stojí v cestě objektivní překážky (v lokalitě není například dostatek parkovacích míst), nemusí být vyhověno všem žádostem. V takovém případě může brát silniční úřad v potaz míru a rozsah zdravotního postižení a zkoumat užitečnost vyhrazeného parkování pro konkrétního uživatele. Přitom se však musí zabývat skutečným zdravotním postižením, nikoliv pouze vycházet z úředních záznamů,

³ Formální aplikací této podmínky by totiž mohlo docházet k absurdním situacím, kdy osoba s lehčím pohybovým postižením dosáhne zřízení vyhrazeného parkování, protože její zdravotní postižení jí dovoluje řídit vozidlo, zatímco osoba s těžkým pohybovým postižením z opačného důvodu zřízení vyhrazeného parkování nedosáhne. Přitom právě osoba s těžším pohybovým postižením by mohla vyhrazené parkování potřebovat daleko více.

⁴ Věc paní A. B., které silniční úřad nepovolil užívání vyhrazeného parkování s odůvodněním, že daná lokalita trpí nedostatkem parkovacích míst. Dalším důvodem byla skutečnost, že neexistují žádné oficiální doklady, které by výslovně uváděly, že paní A. B. trpí pohybovým postižením, přestože ve skutečnosti chodí o 2 francouzských holích pro bolesti kolenních kloubů. Více k případu na internetových stránkách ochránce: Průběžná zpráva o šetření ze dne 24. 10. 2011 ve věci paní A. B., dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Kauzy/sluzby/_22-2011-DIS-JSK-11.EL_Vyhrazene_parkovani_pro_osobu_se_zdravotnim_postizenim.pdf

⁵ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů

⁶ Ustanovení § 67 zákona o silničním provozu

neboť zákon považuje osobu za zdravotně postiženou na základě faktického stavu, nikoliv na základě rozhodnutí orgánu státní správy. V případě, že silniční správní úřad vyhrazené parkoviště dlouhá léta povoluje a najednou žádost o povolení zamítne, je nutné, aby v souladu se zásadou legitimního očekávání změnu svého postoje náležitě odůvodnil a uvedl všechny skutečnosti, proč se tak rozhodl. Nedostojí-li úřad výše uvedeným podmínkám, může být nepovolení vyhrazeného parkoviště projevem nepřímé diskriminace.

Zjednodušeně můžeme v závěru konstatovat, že žadatele o vyhrazené parkoviště je možné odmítnout, pokud existuje objektivní překážka a současně osoba se zdravotním postižením z vyhrazeného parkoviště nemá reálný užitek, nebo užitek má, ale je jí dána adekvátní alternativa. Pro více informací k problematice vyhrazeného parkování odkazují na doporučení, které ochránce zveřejňuje na svých internetových stránkách.⁷

Mgr. Pavel Doubek

⁷ http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Doporučení/Doporučení-parkování_159-2011.pdf